

REKABET DERNEĞİ

REKABET FORUMU

HUKUK-EKONOMİ-POLİTİKA

Nisan 2015

Sayı: 93

Sahibi: Rekabet

Derneği adına

Av.İbrahim Gül

Ayda Bir Yayınlanır.

Editör: Erdal Türkkan

Yazı Kurulu:Uğur Emek,
İbrahim Gül, Gönenç
Gürkaynak, Nejdet
Karacehennem, Nurkut
İnan, Ercan Kumcu, Gamze
Öz, Hamdi Pınar, Kubilay
Atasayar, Müfit Sonbay,
Nahit Töre, , Uğur Özgöker,
Yavuz Ege, Yılmaz Aslan.

GENEL MERKEZ:

Yazışma Adresi: Tuna
Caddesi No:27/2 Kızılay
Çankaya ANKARA
TURKEY

GSM:+90.533 6272474;

İrtibat

Tel:+ 90.312 435 6813

Faks:+90 312 4356816

e-posta:

rekabetgenel@gmail.com

EDİTÖR:

GSM :+905323410739

e-posta:

erdalturkkan@hotmail.com

WEB:

www.rekabetderneği.org

Banka:TC Ziraat Bankası

0795 Necatibey Şubesi

Hesap No: 647 654

VERGİ No:Ankara

Başkent Vergi

Dairesi:7340430101

İSTANBUL ŞUBESİ:

Başkan: Av. Dr. Kemal

Erol

Adres: Süleyman Seba

Caddesi, Spor Apt. No

62/4 Akaretler/

Valideçeşme -BEŞİKTAŞ

34357 İSTANBUL

Telefon:212- 236 53 00

İLK YAZI

***Prof. Dr. Erdal TÜRKKAN**

EKONOMİK VE SİYASİ YARIŞTA ALDATMA

REKABET İHLALİ MİDİR?.....s.2

MAKALELER

*** Cengiz GÜNEŞ**

REKABET VE ARZ GÜVENLİĞİ.....s.5

DUYURU

Toplantı Duyurusu: Ankaras.13

Toplantı Duyurusu: İstanbul.....s.14

Duyuru: Rekabet Derneği İki Dalda En İyi Makale

Ödülü Verecek.....s.15

**Bu dergide yer alan yazıların telif hakları yazarlarına aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.**

Rekabet Derneği Hakkında Kısa Bilgi

Rekabet Derneği 20 Mayıs 2004 tarihinde kuruluşunu tamamlamış bir sivil toplum örgütüdür. Derneğin amacı Türkiye'de rekabet ortamının ve rekabet kültürünün gelişmesine katkıda bulunmaktır. Derneğin Genel Merkezi Ankara'da olup İstanbul Şubesi 10 Mart 2005'ten itibaren faaliyete geçmiştir. Dernek Rekabet Kurumu'nun eski başkan ve üyeleri, rekabet ve regülasyon üzerine çalışan üniversite öğretim üyeleri, bazı gazeteci, sanayici, bankacı ve hukukçular tarafından kurulmuştur. Tüm düzenleyici kurumların eski başkanları Derneğin tabii üyesidir.

Derneğin Yönetim Kurulu: Av. İbrahim Gül (Başkan), Av. Müfit Sonbay (II.Başkan), Prof. Dr. Erdal Türkkan, , Av. Mertaşk Kilciler, Doç. Dr. Nurkut İnan, Yard. Doç. Dr. Gamze Aşçıoğlu Öz, Yard. Doç. Dr. Hamdi Pınar, Onur Arı ve Av. Ömür Kasımay' dan oluşmaktadır.

Derneğin İstanbul Şubesi Av. Dr. Kemal Erol Başkanlığında faaliyetini sürdürmektedir.

Dernek aylık Rekabet Forumu'nu elektronik olarak yayınlamakta ve düzenli aylık bilimsel toplantılar düzenlemektedir.

İLK YAZI**EKONOMİK VE SİYASİ YARIŞTA ALDATMA REKABET İHLALİ MİDİR?****Prof. Dr. Erdal Türkkan**

Ekonomik ve siyasi hayatta belli bir müşteri kitlesinin veya seçmenin tercihlerini etkilemek amacıyla aldatmaya sıkça başvurulduğu görülmektedir. Burada aldatma kavramı, tercihi etkilemek amacıyla yanlış veya eksik bilgi verme, olarak tanımlanabilir. Aldatma tanımına abartılı bilgi vererek veya rakibi itibarsızlaştırarak yanlış algı yaratmayı da dahil etmek gerekir. Piyasalarda esasen ticari ve siyasi sıklardan ve bilgi toplama maliyetinin yüksek olmasından kaynaklanan bilgi yetersizliği ve asimetrisi vardır. Bu durum herkesin kabullenmesi gereken bir piyasa gerçeğidir. Buna karşılık bir teşebbüsün veya siyasi kuruluşun kasten yanlış ve eksik bilgi vererek tercihleri etkilemesi kabul edilebilir bir durum değildir. Bu yazıda, aldatmanın neden rekabet ve seçim yasalarında yer almadığı veya almasının mümkün ve gerekli olup olmadığı tartışılacaktır. Bu konuya açıklık getirebilmek için aldatmanın önemi, şekilleri, sebepleri ve sonuçları üzerinde durulacaktır.

Burada ilk olarak aydınlatılması gereken husus, aldatmanın neden zararlı ve istenmeyen bir olgu olduğu, yani aldatmanın ekonomik ve siyasi hayata nasıl yansıdığı sorusudur. Aldatmanın istenmeyen etkilerinin altı başlıkta toplamak mümkündür:

- İlk olarak aldatma rasyonel bir tüketicinin veya seçmenin yanlış karar almasına yol açarak toplumsal refah ve huzur kaybına yol açabilir.
- İkinci olarak aldatma, ekonomik ve siyasi alanda negatif seleksiyona (kötünün iyiye tercih edilmesine) yol açar. Rekabetin ayıklama işlevini aksatır veya ters çevirir
- Üçüncü olarak aldatma verimsiz gösteriş yatırımlarına, gösteriş politikalarına ve verimsiz reklamlara ağırlık verilmesine ve kaynak israfına yola açar.
- Dördüncü olarak aldatma toplumda güvensizlik ve korkuyu egemen kılar.
- Beşinci olarak aldatma toplumsal gerilimlerin ve çatışmaların artmasına neden olur.
- Nihayet aldatma insanların onurunu kıran ve mutluluk kaybına yol açan bir olgudur.

Aldatma konusunda ikinci önemli soru ,aldatmanın etkinliğini tayin eden faktörlerin neler olduğudur. Bu konuda da ana başlıklar halinde aşağıdaki tespitleri yapmak mümkündür:

- İlk olarak tüketicilerin ve seçmenlerin eğitim düzeyi ne kadar düşükse aldatma o kadar etkili olacaktır.
- İkinci olarak ekonomide mal ve hizmetlerin kullanım sıklığı ne kadar az, seçimlerde ise seçim aralıkları ne kadar fazla veya uzun ise aldatma o ölçüde daha fazla olacaktır. Sık

kullanılan mallarda bir iki defaya mahsus aldatma olurken, az kullanılan mallarda aldatma daha fazla olacaktır. Siyasette seçim aralıkları uzadıkça ve yanlış seçimi düzeltme imkanı azaldıkça aldatma daha fazla olacaktır.

-Üçüncü olarak adalet sisteminin iyi işlememesi, hak arama kültürünün gelişmemiş olması, hak arama maliyetinin hak aramanın faydasından yüksek olması aldatmanın etkinliğini ve yaygınlığını arttırıcı etkiler yapacaktır.

-Dördüncü olarak, basın ve ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşleri özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, girişim özgürlüğü vs ne kadar kısıtlı ise aldatma o ölçüde fazla olacaktır.

Genellikle hakim firmaların ve iktidarların aldatma şansı daha fazladır.

Şüphesiz aldatmanın pek çok çeşidinden söz etmek mümkündür:

- Aldatma nitelikli ve nitelihsiz olabilir. Aldatma sistematik yani sürekli veya arızı olabilir.
 - Aldatma bilinçli veya istek dışı olabilir. Aldatma yüz yüze ilişkide veya piyasa aracılığıyla ilişkide ortaya çıkabilir.
 - Aldatma eksik bilgi vererek veya yanlış bilgi vererek abartılı bilgi vererek, rakibi itibarsızlaştırarak veya bunların hepsini kullanarak yapılabilir.Bu şekilde etkili veya etkisiz aldatma, sonuç veren veya vermeyen aldatma söz konusu olabilecektir.
 - Aldatma tercihten önce veya sonra yapılabilir.
 - Aldatmanın taahhütleri yerine getirmeme yoluyla sonradan yapılması hem mümkün hem de yaygın bir yöntemdir.
 - Aldatma ikili ilişkiler çerçevesinde veya toplu olarak da yapılabilir.
- Aldatmanın çok çeşitli yöntemler kullanılarak yapılması mümkündür:
- Günümüzde en önemli ve etkin yöntem medya kullanılarak yapılan aldatmadır.
 - Kamuya yönelik reklam yoluyla aldatma da yaygın olan bir aldatma türüdür.
 - Bunun yanında çeşitli yayınlarda ifade edilen eksik ve yanlış bilgiye dayalı "uzman görüşleriyle" aldatma oldukça etkili olabilir.
 - Aldatma kamuya açık toplantılar aracılığıyla da olabilir.

Aldatma sonuçları itibariyle de çeşitli alt gruplara ayrılabilir:

- Aldatma tercihleri etkili ve kapsamlı bir biçimde değiştiren sonuçlar verebilir. Bu durumda en tehlikeli sonuç aldatanın hakim güç haline gelmesi ve toplumun alternatifsiz kalmasıdır. Çünkü hakim güç aldatmayı daha kolay ve kapsamlı olarak yapabilecektir.
- Aldatma tercihleri kısmen etkileyen ve piyasa gücünü (nispi gücü) arttıran sonuçlar da verebilir. Bu durumda aldatma daha sürdürülebilir hale gelecektir. Aldatma bazı durumlarda tercihleri değiştiremeyebilir.

-Aldatmayı tercihlerden geri dönme imkanının olmadığı veya çok pahalı olduğu, ve tercihlerden geri dönmenin mümkün olduğu aldatmalar şeklinde de sınıflandırmak mümkündür.

-Nihayet aldatmayı bir defaya mahsus aldatma, sistematik ve sürekli aldatma şeklinde de gruplandırmak mümkündür. Şüphesiz sürekli aldatmanın sonuçları daha etkili olacaktır. Ancak bazı durumlarda özellikle siyasette bir defaya mahsus aldatma, geri dönülemez ve sürekli zararlara yol açabilir.

-Aldatma hedef kitlesi açısından genel aldatma veya kısmi (toplumun bir bölümüne yönelik aldatma biçiminde olabilir. Şayet aldatılan grup toplumda çoğunluğu teşkil ediyorsa özellikle siyasi alanda genel aldatma gibi sonuç verebilir.

Yukarıdaki açıklamalar bugüne kadar aldatmanın neden rekabet yasalarında ve seçim yasalarında etkin bir biçimde yer alamadığı ve uygulanmadığı sorusuna cevap verebilmek açısından bazı ipuçları vermektedir:

- Aldatmanın tespitinin maliyeti yüksek olabilir. Bu durum aldatmanın bir müeyyideye bağlanmasını anlamsız hale getirebilir.

-İkinci olarak aldatma diğer rekabet ihlallerinden daha sık ve yaygın olarak herkes tarafından kullanılabilen bir yöntemdir. Bu çerçevede aldatma şikayetlerini araştırmak ve cezalandırmak imkansız veya çok pahalı olabilir.

- Üçüncü bir neden de aldatmanın sürekli olamayacağı ve rasyonel bir bireyin geç de olsa aldatıldığını anlayacağı varsayımdır. Bu çerçevede aldatmanın cezalandırılması piyasalara bırakılacaktır.

-Nihayet ticaret kanunu çerçevesinde bazı aldatmalar haksız rekabet kapsamında cezalandırılabilir. Tüketiciyi koruma yasaları da aldatılmaya karşı önerilmiş bir araçtır.

-Özgürlük ortamında hem ekonomide hem de siyasette aldatma çabalarının önemli ölçüde boşa çıkarılması mümkündür. Genel olarak özgürlük ortamı ve adil rekabet koşullarının oluşturulması aldatılmayı önemli ölçüde azaltabilecektir. Bazı spesifik durumların ise rekabet yasası ve seçim yasası çerçevesinde ele alınması yararlı olabilecektir. Bu çerçevede konunun daha fazla tartışılması gerekmektedir.

MAKALE**REKABET VE ARZ GÜVENLİĞİ****Cengiz GÜNEŞ¹**

Elektrik piyasası faaliyetlerinin büyük bir kısmının özel sektör eliyle gördürülmesine rağmen kamusal özellik taşımaları, arz güvenliğinin sağlanmasını da kamusal bir görev olarak karşımıza çıkarmaktadır. Diğer taraftan Kanunun amacı; elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin yapılmasının sağlanmasıdır.

Düzenlemeye tabi piyasalarda rekabet ve arz güvenliği hedefi birbirini tamamlayan hedefler olarak görülse de uygulamada arz güvenliği hedefleri ile rekabetin sağlanması hedefleri arasında bir çelişki doğmaktadır. Özellikle piyasa gelişmelerini tamamlamamış ve dönemsel olarak talep artışı/azalışı yaşayabilen piyasalarda talebin karşılanmasındaki öncelikler, kamu kuruluşlarının davranışları, sistem ve piyasa işleticilerinin öncelikleri rekabet amacı ve piyasa hedefinin göz ardı edilmesi sonuçlarına yol açmaktadır. Kısa dönemde sorunun çözülmesi için yapılan uygulamalar orta ve uzun dönemde daha kalıcı sorunlara yol açmaktadır.

Bu yazımızda rekabet ve arz güvenliği konusunu elektrik piyasası uygulamaları açısından değerlendireceğiz.

1.Arz Güvenliği

Enerji piyasasında arz güvenliği, tedarik kaynaklarının talebe göre arzulanan miktar ve nitelikte ve bu kaynaklar kullanılarak üretilen enerji türlerinin sistem ihtiyacını kısa, orta ve uzun dönemde sürekli ve öngörülebilir maliyetlerle karşılanması, sistemin ani değişikliklere karşı stabilizesini sağlanması ve artan talebin karşılanması yeteneğini ifade eder. Sistem güvenliğine ilişkin kısa vadeli arz güvenliği tüketicilerin toplam enerji talebinin (gerek kaynak gerekse güç) sistem tarafından anlık olarak karşılanabilmesi yeteneğini ifade eden kısa dönemli arz güvenliği ve depolama ve üretim kapasitesi ile şebeke yeterliliğine ilişkin uzun vadeli

¹ Enerji Yatırım Danışmanı

arz güvenliğini kapsar. Enerji piyasası açısından arz güvenliği; kaynaklar, kaynakların çevrildiği üretim birimleri, üretim birimlerinde üretilen enerjinin tüketim noktalarına kesintisiz ve kaliteli bir şekilde naklini sağlayan ve sistem kısıtları doğduğunda alternatif çözümleri sistem içinde türeten bir sistem ve alt sistemler bütünüdür.²

Enerji sağlanmasının (tedarikinin) kamu hizmeti özelliği nedeniyle kısa ve uzun dönemli arzın sağlanması da makro açıdan kamusal bir özellik taşır. Bu açıdan arz güvenliğine yönelik olarak Kanunda 20.madde düzenlenmiştir.

Düzenlenen bu maddenin yanı sıra Kanunda arz güvenliğini sağlamaya yönelik çeşitli hükümler sevk edilmiştir. Arz güvenliği tanımdan da görüleceği üzere üretim tüketim dengesi, yedek kapasite, sistem işletimi başta olmak üzere tarifeler ve piyasa işleyişini etkileyen ve bunlardan da etkilenen bir özellik taşımaktadır. ETKB, EPDK, enerji ile ilgili girdi temin eden veya işletmeci olan kamu kuruluşları(EÜAŞ, TEİAŞ, TETAŞ, TKİ, TTK, TPAO, BOTAŞ, DSİ), görevli tedarik şirketleri, talep yönetimi açısından tüketiciler ve Bakanlar Kurulu, arz güvenliğinin sağlanmasının tarafları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Arz güvenliğinin sağlanmasında araç olarak teşvikler, kamulaştırma, faaliyet önceliğine ilişkin belirlemeler, kapasite mekanizması, Bakanlar Kurulu tarafından alınacak kararlar, gibi araçların kullanıldığını görmekteyiz. Geçmişteki uygulamalarda alım ve ödeme(hazine) garantisi de verilen yap işlet, yap işlet devret ve işletme hakkı devri projeleri bu kapsamda olan projelerdir ve "al ya da öde"yükümlülüğü taşıyan sözleşmelerle gerçekleştirilmiştir. Piyasa düzenlemelerinin ardından piyasa işleyişine daha az ve/veya hiç müdahalede bulunmayan yöntemlerin seçilmesi beklenmekle birlikte nükleer santral yapımında kısmi alım garantisinin verildiği görülmektedir. Yine kömür projelerinde "farklar için sözleşme" yönteminin tartışıldığını ifade etmemiz gerekir.

2.Rekabet

Devlet tekeline özel sektörün faaliyette bulunacağı piyasaya geçişin en temel özelliği rekabet ortamının sağlanmasıdır. Diğer amaçlar (düşük maliyetli ve bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir piyasa vb. amaçlar) rekabet ortamının sağlanmasının bir sonucu olarak elde edebilecek amaçlardır.

Yeni Elektrik Piyasası Kanunu (6446 sayılı Kanun) 30.3.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı; elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli

² EHAE Dergisi "Arz Güvenliği ve Hukuki Çerçevesi" Cengiz Güneş

ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin yapılmasının sağlanmasıdır. Kanunun gerekçesinde vurgulanan ana konu rekabetin sağlanması olarak ifade edilmektedir. Diğer bir ifade ile 4628 sayılı Kanun'un gelişen koşullara cevap vermemesi yeni Kanun ihtiyacını doğurmuştur.

Elektrik piyasasına ilişkin 4628 sayılı Kanunda da paralel hükümler bulunmaktaydı. Gerek 4628 sayılı Kanun, gerekse 6446 sayılı Kanun gerekçeleri serbest piyasa ortamının ve rekabetçi bir piyasanın getirilme amacını taşımaktadır.

Sistem ve piyasa işletmecisi olarak tanımlanan TEİAŞ'ın görev ve yükümlülükleri arasında; sistemi..... elektrik enerjisi üretimi ve tedarikinde rekabet ortamına uygun şekilde işletmek vebağlantı açısından eşit taraflar arasında ayırım yapılmaması en önemli kriter olarak karşımıza çıkmaktadır.(Madde 8/2-a)

Görevli tedarik şirketlerine de yükümlülük getirilerek görevli tedarik şirketinin piyasada rekabeti kısıtlayıcı veya engelleyici etki doğuran davranış veya ilişkilerinin tespiti hâlinde ilgili tedarik şirketi, Kurulca öngörülecek tedbirlere uymakla yükümlüdür. Kanunda özellikle son kaynak tedarik tarifesinin oluşumu açısından serbest tüketici niteliğini haiz olduğu hâlde elektrik enerjisini, son kaynak tedarikçisi olarak yetkilendirilen tedarik lisansı sahibi şirket dışında bir tedarikçiden temin etmeyen tüketicilerin rekabetçi piyasaya geçmesini teşvik edecek ve son kaynak tedarikçisinin makul kâr etmesine imkân verecek düzeyde, yürürlükteki perakende satış tarifeleri ile piyasa fiyatları dikkate alınarak hazırlanması ve son kaynak tedarik yükümlülüğü kapsamında uygulanması öngörülen tarifeler tedarik lisansı sahiplerince ayrıca teklif edilmesi usulü benimsenmiştir.(Madde 17/6-f)

3.Tespitler

1.Arz güvenliği tedbirleri piyasada rekabet sınırlandırıcı etkiler doğurmaktadır. Bu sınırlandırıcı etkiler pazar riski olarak yapılan tesislerin aleyhine bu tesislerin pazar payını daraltmaktadır. İkinci olarak bu tesislere verilen bağlantı görüşleri pazar riski olarak yapımı planlanan tesislerin şebekeye erişimini engelleyici etkide bulunmaktadır. Bu durum projeden vazgeçilmesi veya iletim(bağlantı)yatırımlarını artırıcı etki yaparak rekabeti bozabilmektedir.

2.Asıl konu uygulamada politik öncelikler nedeniyle her yeni kamusal tercihte arz güvenliğinin sağlanması gerekçesine sığınılmasıdır. Gerçekte arz güvenliği riskinin doğması diğer ifade ile rekabet kurallarına göre piyasada bir yatırım açığının doğacağına tespiti halinde bu açığın piyasa tarafından giderilmeyeceğinin anlaşılması durumunda arz güvenliği gerekçesi geçerli hale gelmelidir. Bu durum ise ETKB'nin Bakanlar Kurulu'na sunacağı Elektrik Enerjisi Arz Güvenliği Raporu'nun alt çalışmalarının kapsamı ile ilgilidir. Çalışmalarda öngörülen arz açığı doğmadığı takdirde yapılan yatırımın alım vb. önceliği özel sektör yatırımlarını (rekabeti) ötelemekte ve mevcut tesislerin geri ödeme sürelerini uzatmaktadır.

Uygulamada arz fazlası olması durumunda da belli santrallerle ilgili yapılan yatırımların arz güvenliği gerekçesi ile devreye alınmasına pazarda yer almasına yönelik düzenlemeler yapılmaktadır. ³

Asıl eksiklik etki analizleri yapmadan bu düzenlemelerin yapılması ve pazarı bozucu etkilerinin gündeme gelmesidir. Özellikle ulusal tarife uygulamasının 2015 yılı sonuna uzatılması ve Bakanlar Kurulu'na beş yıl uzatma yetkisinin verilmesi, kamu kesimi şirketlerinin aldığı ve/veya alacağı yeni yükümlülükler (TETAŞ'ın nükleerde alım yükümlülüğü, Afşin A alım garantisi, EÜAŞ'ın Afşin ve ikinci nükleer santral projelerine ortaklığı, BOTAŞ'ın nakit açığı vb.) dikkate alındığında uygulamanın uzun yıllar sürmesini beklemekteyiz. Bu projelerde istenildiği kadar gösterge fiyatlarına bağlanan mekanizmalar kurulsa da bu koşullarda piyasaya açık veya örtülü kamu müdahalesinin sınırlandırılması mümkün görülmemektedir.

3.Rekabeti bozucu düzenlemeler rekabet için getirilen mekanizmalarda da kendini göstermektedir.

Örneğin sistemde fiyat oluşumunda 1 ve 2 nolu talimatların dağılımı ve bu talimat ağırlıkları, bu talimatlarla verilen YAL/YAT teklif maliyetlerinin dengeleme piyasası 0 kodlu talimatlardan ayrıştırılmamış olması, diğer bir ifade ile dengeleme ve yan hizmet piyasalarının ayrılmamış olması rekabet açısından sorun teşkil etmektedir. Sistem işletmecisinin iletim yatırımlarını zamanında tamamlayamamış olması nedeni

³ 6446 sayılı Kanununun Geçici 14. Madde gerekçesi "arz güvenliğimize katkı yapılmasını teminen, üretim lisansı olarak belirli bir aşamaya gelmiş ancak lisansı çeşitli sebeplerle iptal edilmiş tesislerin ekonomimize kazandırılmasına yönelik olarak düzenleme yapılmıştır." şeklindedir. Ancak madde lafzı dikkate alındığında kamu yararının bulunması koşulunun kesin olarak aranması ve tesisin devreye girmesinde kamu yararı bulunmaması (arz fazlası bulunması) nedeni ile maddenin de uygulama imkanı bulunmamaktadır. Madde düzenlemesinde iki koşulu birden aramak yerine "...yatırımın geri dönülemez bir noktaya geldiğinin veya tesisin çalışmasında kamu yararının bulunması..." şeklinde, her iki koşuldaki birinin gerçekleşmesi durumunda maddenin uygulanabilir olmasını sağlamak daha anlamlı ve madde gerekçesi ile paralel bir düzenleme olurdu. Sonuçta hedeflenen amaç ile yapılan düzenleme arasında çelişki bulunmaktadır.

ile elektriği iletememesi ve YAT talimatı ile işi yönetmesi rekabeti bozucu etki doğuran bir işlemdir.

6446 sayılı Kanunun arz güvenliğini düzenleyen 20/a fıkrası uyarınca; TEİAŞ, sistem güvenilirliğinin muhafaza edilmesini teminen ve yeterli kapasite olmaması nedeniyle oluşabilecek bölgesel sistem ihtiyaçlarını karşılamak üzere, yan hizmetler anlaşmaları kapsamında yeni üretim tesisi yaptırmak veya mevcut üretim tesislerinin kapasitelerini kiralamak amacıyla ihale yapabilir. İhaleler çerçevesinde TEİAŞ tarafından ödenecek kapasite kiralama bedeli sistem işletim fiyatına yansıtılmak suretiyle, enerji bedeli ise kullanım amacına bağlı olarak dengeleme ve uzlaştırma yönetmeliği çerçevesinde piyasa katılımcıları tarafından veya ticari yan hizmetler anlaşmaları kapsamında sistem işletim fiyatına yansıtılmak suretiyle karşılanır. TEİAŞ tarafından yan hizmetler anlaşmaları kapsamında kapasite kiralanması amacıyla yapılacak ihaleye ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.6446 sayılı Kanunun 31/2.fıkrası uyarınca Yönetmeliğin Kanunun yürürlük tarihinden (30/3/2013) itibaren altı ay içinde çıkarılması gerektiği halde bu güne kadar yürürlüğe girmemiştir.⁴

Benzer bir düzenleme sıfır bakiye düzeltme bileşenidir. Elektrik fiyatının öngörülemez bir yapıya kaymasına yol açmakta ve yıldan yıla artan bir özellik göstermektedir.

4.Rekabetçi bir sistem için yapılan ve rekabeti bozan bu düzenlemelerin yanı sıra yapılması gerektiği halde yapılmayan düzenlemelere de değinmek gerekir. Bu düzenlemelerden en önemlisi teklif bölgelerinin oluşturulmasıdır. Teklif bölgesi; iletim sisteminde kısıt yönetimi ve ticaret sınırları açısından önemli olup sınırlarını oluşturan iletim sistemi bağlantı noktalarında büyük çaplı iletim kısıtlarının beklendiği en küçük topolojik iletim sistemi bölgesini ifade eder.

DUY'nin 14/3.fıkrası uyarınca sistem İşletmecisinin, iletim kısıtlarını gün öncesi piyasasına dayalı olarak yönetmesine ihtiyaç duyması durumunda, teklif bölgelerinin belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar TEİAŞ tarafından belirlenerek Kuruma teklif edilir. Usul ve esaslara ilişkin tebliğ Kurul kararı ile yayımlanarak yürürlüğe girer. DUY'nin Geçici 9.maddesi uyarınca teklif bölgelerinin belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar TEİAŞ tarafından 1/6/2010 tarihine kadar belirlenerek Kuruma teklif edilir. Bu düzenleme de yapılmamıştır.⁵

⁴ Bu düzenleme sistem güvenliği ve dengeleme güç piyasası ile yan hizmet piyasasının ayrılması, şeffaf sinyal fiyat oluşması açılarından önemli bir düzenlemedir.

⁵ Bu düzenleme bölgesel yük yönetimi kısıtların giderilmesinde bölgesel fiyat oluşumu ve yatırımların bölgesel olarak planlanabilmesi açısından önemlidir.

5.Bu tespitlerin yanı sıra düzenleme yapıldığı halde uygulanmayan konular olup bunun başında da görevli tedarik şirketinin piyasada rekabeti kısıtlayıcı veya engelleyici etki doğuran davranış veya ilişkilerinin sona erdirilememiş olması ve serbest tüketicilerin toplu ya da otomatik olarak görevli tedarik şirketinin portföyüne geçirilmesi tedarikçi değişim taleplerinin reddi gibi fiziki engellemelerin yapılmasıdır.

6446 sayılı Kanun'un 10. maddesinde;“Görevli tedarik şirketinin piyasada rekabeti kısıtlayıcı veya engelleyici etki doğuran davranış veya ilişkilerinin tespiti hâlinde ilgili tedarik şirketi, Kurulca öngörülecek tedbirlere uymakla yükümlüdür. Kurul, bu tedarik şirketinin yönetiminin yeniden yapılandırılması veya dağıtım şirketiyle sahiplik ya da kontrol ilişkisinin belli bir program dâhilinde kısıtlandırılmasını ya da sonlandırılmasını da içeren tedbirleri alır.”hükmü yer almaktadır. Ancak bu madde hükmünün uygulanmadığı anlaşılmaktadır.

Rekabet Kanunu açısından bu tür uygulamalar hakim durumun kötüye kullanılmasını ifade etmektedir. Ancak Rekabet Kurumu ile EPDK arasında yapılan 28.1.2015 tarihli Protokol ile bu tespitlerin sonuçlarının ötelenmesi söz konusudur. Halbuki EPDK'nun rekabete ilişkin kriterleri ile Rekabet Kurumu'nun kriterleri farklıdır.⁶ Bu konuda şirketlerin bölgeler için vermiş oldukları devir bedeli tekliflerini ödemede zorlanmamaları açısından portföylerinde azalmaya karşı rekabet bozucu davranışlarına girmeleri göz ardı edilmiş olmaktadır.

6.Güncel bir haber

31.3.2015 tarihinde yaşanan elektrik kesintilerinin nedeni konusunda demeç veren TEİAŞ Genel Müdürü Yıldır, “Tamamen teknik bir arıza, bir kaza oldu. Trafiğe çıktığınızda bir kaza olunca, suç iki taraftadır. Sayın Bakan'ın açıkladığı gibi dört beş tane hat aşırı risk almış. Yük Tevzi'deki arkadaşlar risk almışlar, bana da haber vermeden” dedi.

Yağışlar nedeniyle özellikle doğudaki barajların dolu olduğuna dikkat çeken Kemal Yıldır, suların çok geldiği dönemde suların oluşturduğu bir potansiyel olduğunu vurguladı. Bu yükün batıya taşındığını ve fiyat açısından HES'lerle rekabet edemeyen batıdaki bazı doğalgaz santrallerinin de üretimi olmadığını anlatan Yıldır, “Hidroelektrik santrallerde üretim yüksek ve fiyatlar daha ucuz. Gün öncesinden saatlik olarak bu veriler piyasaya sunuluyor. Arkadaşlar bu fiyatlardan elektriği

⁶ Rekabet Kurumu'nun bu durumu alışkanlık haline getirip her bir düzenleme kurumu (BDDK,TK,ŞK vb.) ile bu tür Protokol yapması durumunda Emrullah Efendi'nin “ Şu mektepler olmasaydı maarifi ne güzel idare ederdim” hayali gerçekleşmiş olacaktır.

alırken, yük atma talimatı vermemişler. Elektriği doğudan batıya doğru göndermeyi tercih etmişiz. Uzun mesafe hatlar kullanılarak taşınmaya çalışılmış. Uzun mesafeli hatlar daha riskli. Piyasa tüm bu dengeleri idare ediyor. Hepsi üst üste gelmiş” şeklinde konuştu.⁷

Yıldır, tüm Türkiye’yi karanlığa boğan kesinti ile ilgili şu açıklamalarda bulundu: “4 tane iletim hattı, sisteme yeni bağlanacak santraller nedeniyle açık tutulmuş. Bir de Toroslar’da 3 metre karın olduğu yerde arızada bekleyen yer var. Oraya da helikopterle çıkılması gerektiği için o anda müdahale yapılamıyor. Bu arıza zaten ertesi sabah hemen tamir edildi. Sistem, Doğu’dan Batı’ya bir risk içinde kalıyor. 1 saat idare ederiz sonra puant idare edilir diye düşünülmüş.”

Hidrolik potansiyelin tam güç çalıştığı bir dönem olduğuna işaret eden Yıldır, “Yük Tevzi kendi başına devreye alıp çıkaramıyor. Piyasa fiyatlarına göre santraller çalıştırılıyor. Aynı zamanda ikili anlaşması olan doğalgaz ve termik santralleri var. Bunların da dışarı çıkarılması mümkün değil. Onlar da devrede olunca, büyük bir potansiyelin Batı’ya taşınması söz konusu oluyor. Batı’daki arkadaşların da düşük fiyatla devreye giremeyeceği bir yapıda böyle bir risk alınıyor. Müfettişler de rahat vermiyor. Her an soruşturma yeriz diye rahat karar alamıyorlar. Arkadaşlar da ‘başım derde girmesin’ diye gereksiz risk almışlar” diye konuştu.⁸

Değerlendirme ve Sonuç:

Rekabete müdahaleler, düzenleyici kurumların denetim yetkilerini kullanmamaları, kamu kuruluşlarının yasada yer alan düzenlemeleri yapmamaları, rekabetçi bir piyasa için yapıldığı ifade edilen düzenlemelerin rekabet aleyhine çalışması, sistem işletmecisinin fiziki yük dağıtımını yerine fiyat ile hareket etmesi, rekabetçi fiyatlarla elektrik alma/satma hakkı olduğu halde bu hakkını kullanamayan tüketiciler/tedarikçiler, sonuçta sağlanamayan arz güvenliği.

Rekabet mi öncelikli yoksa arz güvenliği mi öncelikli tartışmasına tamamen uygulamaların yön verdiğini ifade etmemiz gerekir. Teoride rekabetin öncelikli olması ve yetmediği yerde arz güvenliği tedbirlerinin yürürlüğe girerek sistem dengesini ve kamu hizmet sürdürülebilirliğini sağlaması düşünülür. Nitekim yapılan yasal düzenlemelerde bu şekildedir. Ancak rekabete ilişkin uygulamaların tam işlerlik kazanmaması ve kamunun ve özel sektörün değişik saiklerle hareketi yukarıdaki örneklerde görüleceği üzere arz güvenliğini riske edebilmektedir. Daha kötü sonuç

⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/28658306.asp> Erişim 26.4.2015 saat:16.08

⁸ <http://www.haberturk.com/ekonomi/enerji/haber/1062800-istifa-eden-teias-genel-muduru-haberturke-konustu> Erişim 26.4.2015 saat:16.17

arz güvenliğinin sağlanamamasının nedenini rekabetçi bir piyasaya bağlama çabalarıdır.Hem piyasada rekabete ilişkin düzenlemeleri uygulamayıp(denetlemeyip) hem de rekabetçi piyasa düzenini bu işin sorumlusu olarak görmek anlamsızdır.

Sonsöz: *"Ve her şey o kadar çoktu ki, şaşırarak az gelirdi."*

Edip Cansever "Caz Mevsimiydi"

DUYURU

PANEL

ŞİRKETLERİN SINIRAŞAN HAREKETLİLİĞİ

MODERATÖR:

DR. YUSUF ZİYAEDDİN SÖNMEZ
SPK HUKUK İŞLERİ DAİRESİ BAŞKAN YARD.

DAVETLİ PANELİST:

DR. ETEM KARA

TARİH : **30.04.2015 SALI 18.30-20.00**

YER : **MİDİ HOTEL**

KARYAĐDI SOKAK NO:40, ÇANKAYA – ANKARA

Daha fazla bilgi için: www.rekabetderneği.org.tr; spismaf@rekabet.gov.tr;
rekabetgenel@gmail.com, 0 312 291 45 54, 0312 435 68 13

GEÇMİŞ TOPLANTI DUYURUSU

Rekabet Derneği İstanbul Şubesi olarak **16 Nisan 2015, Perşembe günü, 16.00-18.00 saatleri** arasında Elit World Prestige Otel (4*)'de, Friedrich Naumann Vakfı'nın katkılarıyla gerçekleştireceğimiz etkinliğimizde, **Sn. Prof. Dr. İ. Yılmaz Aslan** tarafından "**Otomotiv dağıtım alanında yeni tebliğ çalışmaları**" konusu ele alınmıştır..

Toplantı programı aşağıda yer almaktadır.

Toplantı Yeri ve Tarihi : 16 Nisan 2015, Elit World Prestige Otel (4*), Talimhane, Taksim

Toplantı Programı :

16.00 - 17.00 &nbs .p; : Prof. Dr. İ. Yılmaz Aslan tarafından "**Otomotiv dağıtım alanında yeni tebliğ çalışmaları**" konulu sunum

17.00-17.15 : Kahve Molası

17.15-18.00 & .nb .sp; : Tartışma ve Soru-cevap

Elite World Prestige Hotel (4*)

Şehit Muhtar Cad. No:40 34435 Talimhane - Taksim

(Ciner Holding karşısı)

Tel: +90 212 297 13 13 +90 212 297 13 13 (Pbx)

Av. Eda Azık

Dr. Kemal Erol Hukuk Bürosu
Süleyman Seba (Spor) Cad.
Spor Apt. 62/4
Valideçeşme - Beşiktaş

DUYURU

Rekabet Derneği İki Dalda En İyi Makale Ödülü Verecek

2013 yılında yayınlanan makale, tebliğ vb. eserler arasından Rekabet Hukuku ve Rekabet İktisadı dalında ayrı ayrı en iyi makale ödülü verilmesine karar verilmiştir.

a-Rekabet Hukuku Dalında 2013 yılı En İyi Makale Ödülü

Bu dalda en iyi makale ödülünü hak eden eserin belirlenmesi için Doç. Dr. Nurkut İnan başkanlığında dört kişilik jüri oluşturulmuştur. Jüri, 2013 yılında yayınlanan makale, tebliğ

vb. eserleri inceleyip değerlendirecektir. Ayrıca ilgililer **rekabetodulu@gmail.com** e-posta adresine e-posta göndererek makale vb. yayınların değerlendirmeye alınmasını sağlayabilirler. Ayrıntılı duyuru Derneğimiz web sitesinde ve Rekabet Forumu'nda ayrıca yapılacaktır.

Rekabet Hukuku dalında Jüri başkanı ve üyeler şöyledir:

Başkan: Doç. Dr. Nurkut İnan-Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Gamze Aşçıoğlu Öz-Ortadoğu Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi

Üye: Av. Kubilay Atasayar-Rekabet Kurulu Emekli Üyesi

Üye: Şamil Pişmaf -Rekabet Kurumu

b-Rekabet İktisadı Dalında 2013 yılı En İyi Makale Ödülü

Bu dalda en iyi makale ödülünü hak eden eserin belirlenmesi için Doç. Dr. Uğur Emek başkanlığında dört kişilik jüri oluşturulmuştur. Jüri, 2013 yılında yayınlanan makale, tebliğ

vb. eserleri inceleyip değerlendirecektir. Ayrıca ilgililer **rekabetodulu@gmail.com** e-posta adresine e-posta göndererek makale vb. yayınların değerlendirmeye alınmasını sağlayabilirler. Ayrıntılı duyuru Derneğimiz web sitesinde ve Rekabet Forumu'nda ayrıca yapılacaktır.

Rekabet Hukuku dalında Jüri başkanı ve üyeler şöyledir:

Başkan: Doç. Dr. Uğur Emek-Kalkınma Bakanlığı

Üye: Yrd. Doç. Dr. Seyit Mümin Cilasun-Atılım Üniversitesi Öğretim Üyesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Fatih Cemil Özbuğday-Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi

Üye: Dr. Ekrem Kalkan-Rekabet Kurumu

Ödüle ilişkin eleştiri ve önerilerinizi lütfen rdrekabetodulu@gmail.com e-posta adresine gönderiniz.

REKABET FORUMU İÇİN Makale Çağrısı

Sayın Dernek Üyelerimiz ve Okuyucularımız

Rekabet Forumu, Rekabet Politikaları ve Rekabet Hukuku'nun uygulamaları içinde bulunan tüm kurum, kuruluş ve kişilere gönderilmektedir. Rekabet Forumu'na göndereceğiniz yazılarla Forum zenginleşecek ve etki alanı genişleyecektir.

Değerli Dernek Üyelerimizden ve okuyucularımızdan ricamız, Rekabet Forumu'na, yaptıkları inceleme, araştırma, yorum ve değerlendirmeleri makale boyutunda göndermeleridir. Katkılarınız yalnız Forum'u zenginleştirmekle kalmayacak, aynı zamanda yararlanan çevrenin de genişletilmesini sağlayacaktır.

Rekabet Forumu için yazılarınızı **erdalturkkan@hotmail.com** adresine bekliyoruz.